

דו"ח פעילות לשנת תש"ע ספטמבר 2009 - אוגוסט 2010

לחברי העמותה ולידידי המדרשה,

המשבר הכלכלי העולמי שהתרחש בשנתיים האחרונות לא פסח לצערנו, על המדרשה. חלה ירידה משמעותית בהיקף התרומות, בעיקר במהלך שנת 2009. בשנה זו סך ההכנסות קטן ב- 34% לעומת שנת 2008. לא היה מנוס מלנקוט בשינויים ארגוניים בכדי למנוע את הגדלת הגרעון. כוח האדם של המדרשה צומצם - עובדים קבועים וצוותי המנחים והמרצים, ובמקביל הושקעו מאמצים רבים בגיוס משאבים כספיים וביצירת קשרים עם קרנות חדשות.

באסיפה הכללית שהתקיימה ב-2.12.2009, בה הוצגה תמונת מצב עדכנית על מצב המדרשה הביעו כל הנוכחים - חברי עמותה והועד המנהל - אמון ביכולתה של המדרשה לצאת מהמשבר הכלכלי, את מחויבותם לארגון ולמטרותיו, והציעו את עזרתם בהתנדבות.

למרות המשבר הכלכלי, המדרשה קיימה פעילות מגוונת ומשמעותית בשלושה מוקדים עיקריים:

1. **מערכת החינוך הפורמלית** - פרויקטים מגוונים המתקיימים בשיתוף פעולה עם משרד החינוך ומערכות חינוך עירוניות, בהם השתתפו צוותי הוראה, מנהלים, יועצים ותלמידים בכל שלבי החינוך.
  2. **ארגונים חברתיים, מוסדות תרבות, חברה ורווחה** - התקיימו השתלמויות הכשרה והעשרה למדריכים וצוותי חינוך מארגונים עמיתים, מוסדות תרבות, סמינרים לבני נוער ועוד.
  3. **פרוייקטים משותפים עם ארגונים פלסטינים לקידום השלום** - המשך פעילות משנה קודמת עם שני ארגונים פלסטינים: מפגשי סטודנטים ואנשי תקשורת צעירים ישראלים ופלסטינים, מפגשים בין פעילים סביבתיים ישראלים ופלסטינים.
- בנוסף, המדרשה הקימה קבוצה ב- Facebook לעדכוניים והעברת מידע לחברים ולארגונים עמיתים.
- הצפי התקציבי לשנת 2010-2011 (תשע"א), יאפשר הרחבת פרויקטים קיימים ופיתוח פעילויות ותכניות חדשות.**

פעילות במערכת החינוך הפורמלית

גני ילדים בדרום - "צעדים ראשונים בדמוקרטיה"

זו השנה השישית ליישום הפרויקט שהורחב ל-33 גנים – 15 גנים יהודים בקרית גת ו-18 גנים בישובים הבדווים, במימון קרן ון-ליר, הולנד. התכנית עוסקת בחינוך ובטיפוח כישורים חברתיים של ילדי הגן המאפשרים התנהלות בגן המושתתת על ערכים הומניסטיים ודמוקרטיים כמו: שונות ושוויון, קבלת השונה, הסכם הוגן ועוד. כל אחד מהגנים קיבל בתחילת השנה מערך של ערכות המחשה, ספרים וחומרי יצירה שמאפשר לצוותים החינוכיים להעביר את התכנים בגן באופן עצמאי.

גנים בקרית גת: במהלך שנת הלימודים התקיים ליווי פרטני פדגוגי לגנות ולסייעות בכל גן, ביישום והתאמת התכנים והמתודות לצרכים הספציפיים של כל גן. התקיימו 4 ימי עיון במרכז הפיסג"ה בקרית גת בקבוצות עבודה המאפשרות תמיכה ולמידה הדדית במהלך השנה.

השתלמות בת יומיים התקיימה בירושלים בסוף שנת הלימודים (יולי 2010) להכשרה והעשרה בתכנית, לסיכום ולהכנה לקראת השנה הבאה. השתתפו בהשתלמות 40 גנות וסייעות שחולקו לשלוש קבוצות עבודה – שתיים של ותיקות בתכנית, שעסקו בנושא המגדר בגן הילדים, וקבוצה אחת של גנות וסייעות חדשות שהצטרפו לפרויקט ולמדו את התכנית הבסיסית.

גנים בישובים הבדווים (כסייפה, רהט, חורה, אל-עאסם, אבו וואדי, תל אלמלאח, תל כסיף, דריג'את): במהלך שנת הלימודים התקיים ליווי פרטני פדגוגי בכל גן לגנות ולסייעות, ביישום התכנית בגנים ובניית מערך פעילויות מותאם לכל גן בהתאם לצרכיו. באפריל התקיימה השתלמות בת שלושה ימים בבאר שבע להעשרה, ללמידה הדדית ותמיכה קבוצתית (מכיוון שלא התאפשרו ימי עיון בודדים).

השתלמות הכשרה והעשרה נוספת התקיימה בירושלים בסוף שנת הלימודים (יולי 2010) לסיכום השנה והיערכות לשנה הבאה. בשלושת ימי ההשתלמות השתתפו 45 גנות וסייעות בדוויות שלמדו בשלוש קבוצות הנחיה. הנושא המרכזי היה קבלת השונה ופתרון קונפליקטים.

חינוך לדמוקרטיה בירושלים

הפעילות בירושלים מתקיימת בעיקר הודות לתמיכתה של הקרן לירושלים.

בתי ספר יהודים

ממ"ד יסודי תורני, פסגת זאב – התכנית "אלף בית בדמוקרטיה" היא הבסיס לפרויקט מתמשך המתקיים מזה שש שנים ברציפות. במהלך שנת הלימודים התמקדה הפעילות בליווי והכשרת צוות המורים להעברת התכנית בכיתות, ופיתוח תכנים חדשים. התכנית מיושמת בכל השכבות (א' עד ו') על ידי המורים בליווי צוות המדרשה.

ממ"ד פסגת זאב – 2 גני ילדים – הפעילות בגנים מתקיימת זו השנה הרביעית ברציפות. לעומת שנים קודמות בהן הפעילות הועברה ע"י מנחי המדרשה, הרי שבסיום השנה שעברה התקבלה החלטה ארגונית ופדגוגית כי מעתה ואילך, את הפעילויות ינחו הגנות והסייעות בעצמן. הן השתתפו בהשתלמות הכשרה והדרכה קבוצתית וכן קיבלו ליווי והדרכה פרטניים ביישום התכנים

בגן, כחלק ממערכת שעות הלמידה, בהיקף של שעתיים בשבוע - במשך 30 שבועות. ההתגייסות שלהן הייתה מעל ומעבר למצופה, הן פיתחו נושאים רלוונטיים ועכשוויים לחיי הגן והתוכנית הועשרה במקורות ספרותיים חדשים.

יסודי קורצ'אק – הפעילות התקיימה במספר מישורים מקבילים: מועצת תלמידים - ליווי המורה המרכזת את מועצת התלמידים, וכן ליווי והדרכה לחברי מועצת התלמידים. ליווי צוות ההנהלה בנוגע לחברת הילדים. השתלמות למורות - בנושא מהות החוק בדמוקרטיה בהיקף של 56 שעות, ומתן ליווי והדרכה למורות כיצד להעביר את התכנים לתלמידים.

נכתבה והוצאה לאור חוברת הדרכה מיוחדת למורים בנושא "חוק זה חוק – על מהות החוק בדמוקרטיה". בסוף השנה התקיים שבוע מרוכז בנושא, שבמהלכו התלמידים התנסו לראשונה בהגשת הצעות חוק שעניינן התמודדות עם אלימות פיזית ומילולית. הצעות החוק יהוו את הבסיס להמשך החשיבה והעשייה של התלמידים בשנה הבאה.

יסודי לוריא – לבקשת המורים התקיימה השתלמות בהיקף 60 שעות לימוד בנושא "פתרון סכסוכים". התכנית הוכנה בחוברת שחולקה לכל המורים שהשתתפו בהשתלמות. בסיומה כל אחת מהמחנכות התחילה להעביר את התכנים בכתתה ולאורך שנת הלימודים ניתן ליווי צמוד לשאלות והבהרות ביחס לפעילויות: כיצד להעבירן, איך ניתן לפתח את הדיונים, כיצד לקשור את הפעילויות לאירועים אקטואליים שהתלמידים חווים בחיי היומיום שלהם, וכו'. במקביל להעברת התוכנית, כל שתי שכבות חברו יחדיו לפיתוח אוגדן אורייני המעלה את הנושאים שנלמדו בתחום פתרון הסכסוכים. במהלך חודש שלם עיבו את התוכנית גם מהכיוון האורייני. כך נוצר מצב בו הוקדשו במשך חודש כעשר שעות שבועיות, לדיון בנושא של פתרון סכסוכים בדרכים לא אלימות בכל כיתה וכתה, מכתות א' עד ו'. לאורך כל הפרויקט התקיימו מפגשים עם הנהלת בית הספר, בהם הועברו עדכונים מהכתות, חוויות לימודיות, הצלחות של המורות ושאלות עקרוניות.

בתי ספר ערביים במזרח ירושלים

יסודי וחטיבה לבנות, שועפאט – ביה"ס הוא הגדול מבין ביה"ס במזרח ירושלים ומונה כ-1500 תלמידות מגילאי גן ועד כיתה ט' כולל. במהלך ארבע השנים בהן המדרשה פועלת בביה"ס, נוצרו קשרים הדוקים ומתקיים שיתוף פעולה פורה עם הצוות ועם ההנהלה. התקיימו השתלמויות הכשרה והעשרה למורים בנושאים כמו: פתרון סכסוכים, זכויות, עקרונות הדמוקרטיה ומתודות ליישום בבית הספר. במקביל מנחות המדרשה הנחו את התלמידות בתוכנית "אלף בית בדמוקרטיה" באמצעות סדנאות ומפגשים שבועיים קבועים במשך השנה בכיתות ג, ד, ה.

במטרה להפוך את התכנית למרכיב קבוע במערכת הלימודים השנתיים בביה"ס, הוחלט השנה שיש להכשיר את המחנכות וחלק מהמורות על מנת שהן תוכלנה ללמד את התלמידות, לכן התקיימה השתלמות שנתית בת 60 שעות, בה הושם דגש על מתודות ואמצעים ליישום התכנית. לאחר מכן המורות והמחנכות החלו להעביר בעצמן את התכנית בכיתות, ובו בזמן קיבלו ליווי חינוכי והדרכה מהמדרשה במהלך כל השנה. התכנים המרכזיים שנלמדו: מהי דמוקרטיה, זהות, הזכות השווה לשונות, שוויון מהו? מפגש בין שונים וקבלת השונה. המורות קיבלו תיקיית למידה שכללה את הספר "אלף בית בדמוקרטיה" בערבית, חומרי יצירה לעבודה בכיתה, ערכות צבעוניות להמחשת חלק מהסיפורים המופיעים בספר ועוד.

העברת התכנים על ידי המחנכות לתלמידות היווה חידוש מרענן הן לצוות והן לתלמידות משום שהן גילו באמצעותם פן אחר של כל אחד מהצדדים המעורבים. הן גילו שיש הרבה נושאים שאפשר

להתייחס ולדון בהם בכיתה שנוגעים לחיי היום יום של התלמידות כמו: נושא הזהות וקבלת האחר והשונה, ובמיוחד כלפי הבנות שמתקשות בלימודים והבנה יותר עמוקה לסיבות שבגללן הן מתקשות. הפעילות תרמה לשיפור היחסים בין התלמידות והאווירה הבית-ספרית, ולהימנעות מהדבקת תוויות שליליות וסטריאוטיפים אחת לשניה.

יסודי סילואן – זו השנה הראשונה שביה"ס נחשף לתכנית "אלף בית בדמוקרטיה" באמצעות הכשרת צוות ההוראה בתכנית ובמקביל גם יישומה בכיתות על ידי המורות בליווי המדרשה. התקיימה השתלמות למורות בהיקף 60 שעות, בה נלמדו תכנים ומתודות. המחנכות קיבלו את ספר התכנית "אלף בית בדמוקרטיה" בערבית, חומרי יצירה וערכות המחשה לעבודה בכיתה ועוד. עם תחילת העבודה של המחנכות עם התלמידות נוצרה אווירת למידה פעילה, בה רוב הכיתות והמחנכות היו מעורבות, דבר שיצר נושא רוחבי משותף לכל שכבות ביה"ס. האווירה הזאת יצרה הנאה גדולה הן אצל המחנכות והן אצל התלמידות והיא השפיעה לטובה על תחושת השייכות לביה"ס. התלמידות הרגישו שביה"ס מספק להן תובנות חדשות, עונה על הצרכים הנפשיים והחברתיים, הבנה עמוקה יותר של הצוות לצרכים והלגיטימיות להבעת רגשות וקבלת האחר והשונה. הצוות החינוכי דיווח שחלק נכבד מהתלמידות עבר תהליך העצמה חיובי כתוצאה מהפעילות הסדנאית, דבר אשר השפיע לטובה על רמת ההישגים האקדמיים של הבנות. הצוות גם דיווח גם על ירידה משמעותית ברמת האלימות המילולית בין התלמידות בעקבות הפעילויות והתכנים של המדרשה.

מרכז פסג"ה מזרח ירושלים – השתלמות שנתי לקבוצת מורים מבתי ספר שונים בנושא: "דיאלוג חינוכי ותרבות של זכויות". בתכנית למדו על סוגי דיאלוג, זכויות ורצונות התלמיד מול חובות המבוגרים, חשיבה רציונאלית וביקורתית כתרבות בבית הספר, הזכות לכבוד, הזכות לפרטיות, גבולות, והעמקת תרבות הדיאלוג בתוך בית הספר. נושא הדיאלוג החינוכי עלה לסדר היום במערכת החינוך בעקבות יישום רפורמת "אופק חדש".

ביה"ס היסודי אלנור, שכונת א-טור - זו השנה הראשונה שצוות ביה"ס משתתף בהשתלמויות המדרשה. הועברה השתלמות למורים שעסקה בדיאלוג, ובתרבות של זכויות. המורים למדו מהי זכות? והקשר הראוי בין זכויות לחובות, ואיך מתנהגים כשיש סתירה בין זכויות.

חט"ב עיסויה לבנות – המדרשה קיימה בבית הספר השתלמויות הכשרה למורים וסדנאות לתלמידים משך ארבע שנים ברציפות. ההשתלמות האחרונה היתה בנושא "פתרון סכסוכים ומתודות פדגוגיות".

בי"ס אל-אפאק ללקויות למידה – יסודי חטיבה – המדרשה מקיימת בבית ספר שלוש שנים ברציפות השתלמויות הכשרה והעשרה לצוות המורים וכן פעילות עם התלמידים בתוכניות שונות. התכנית המרכזית היא "אלף בית בדמוקרטיה" בה הוכשרו המורים והם מלווים על ידי צוות המדרשה ביישומה בכיתות. בנוסף, התקיימו גם השתלמויות למורים המתמקדות בנושא "פתרון סכסוכים בבית הספר". השנה, לצד התכניות שהוזכרו, המדרשה התבקשה להיות שותפה בליווי תהליך הפיכתו לבית ספר ירוק. כחלק מתהליך זה, המורים השתתפו בהשתלמות מקיפה בנושא איכות סביבה ודמוקרטיה, תכנית חדשה (פרטים להלן).

צור באהר – חמישה בתי ספר יסודיים, חטיבה ותיכון – פותחה והותאמה התכנית של המדרשה בנושא "איכות סביבה ודמוקרטיה" לבתי הספר הערבים בירושלים. הורחבו התכנים הקיימים ונכתבו מספר סדנאות לתלמידים בגילאים שונים. התכנית קושרת בין איכות סביבה לערכים חברתיים בקהילה ובתרבות הערבית, ויצאה לאור כחוברת הדרכה שחולקה בסוף שנת הלימודים לכל המורים והמורות שהשתתפו בהשתלמויות. התכנית יושמה ונלמדה בפעילות עם מורים ועם

תלמידים בחמישה בתי ספר בצור באהר שבדרום ירושלים: יסודי לבנים, יסודי לבנות, חט"ב לבנים, תיכון צור באהר, ובי"ס אלפאק שהוזכר לעיל.

בבתי ספר התקיימו השתלמויות למורים המתמקדות בחמישה נושאים מרכזיים: מהי הסביבה ומהי איכות הסביבה? עקרון השוויון בסוגיות של איכות הסביבה; איכות הסביבה בשיח של זכויות; הצורך בהסכם – מי משתתף בדיונים על איכות הסביבה וכיצד?; התמודדות אזרחית עם סוגיות של איכות הסביבה;

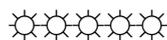
הפעילות בשני בתי ספר היסודיים:

יסודי בנים - קישור נושא איכות הסביבה לתזונה איכותית ובריאותית ודיון על המזון המעובד והמלאכותי לעומת הטבעי שפחות מזהם את הסביבה. התקיימה השתלמות הכשרה מיוחדת למורים למדעים שעוסקים באיכות הסביבה כחלק מתכנית הלימודים בבית הספר.

יסודי בנות - חיבור בין איכות הסביבה למורשת ותרבות. בבית הספר מתקיימת תצוגה של מורשת שהתלמידות הכינו. התכנית התייחסה לתערוכה כשבכל אחת מהתחנות שבתצוגה, שולב הנושא של איכות סביבה. לאור ההשתלמות נוספו תחנות הסבר על איכות המאכלים, ממה הם עשויים, בלי חומרי צבע וחומר משמר והמשמעות של אוכל טרי ואורגני מבחינה בריאותית, ובו זמנית השפעתו החיובית על הסביבה ואי הפגיעה בה. היו תחנות לימוד על שיטות מסורתיות לשימור המאכלים כמו יבוש ושימור בחומרים טבעיים.

בנוסף, התכנית הדגישה את ההשפעה ההדדית בין הסביבה לבני אדם, ובעיקר את ההשפעה של בני האדם על הסביבה והיכולות למזער את הנזקים או להגדילם. ההשתלמות הרחיבה והעמיקה את הבנת ותפיסת המשתלמות למושג איכות הסביבה ונעשה קישור לחיי היום יום שלהן, בדגש על כך שהחלטה על גורל הסביבה היא בידי האדם. לדוגמה: ההתנהגות בבתי הפרטיים שלהם, בשכונה שלהם, בכפר שלהם, וגם בתוך ביה"ס.

חט"ב ותיכון - ההשתלמויות התקיימו בהיקף 60 שעות. בנוסף התקיימו הנחייה וליווי של המורים המקצועיים למדעים והמחנכות בעבודתן עם התלמידים בכיתות. נושאי הפעילות המרכזיים היו: הקשר בין האדם לטבע, מה זה סביבה? למה שייכת? מהי סביבה איכותית? שוויון בחלוקת משאבים, מה זה פסולת?

פרויקט עירוני רב-שנתי - "הרצליה חווה דמוקרטיה"

המדרשה מפעילה תכניות לימודים בתחום החינוך לדמוקרטיה זו השנה האחת עשרה ברציפות במערכת החינוך העירונית בהרצליה, ביוזמה, בשיתוף פעולה ובמימון העירייה. לאורך השנים פותחו תכניות חדשות והורחבו אחרות בהתאם לצרכים הפדגוגיים והערכיים במערכת החינוך העירונית. בשנת הלימודים 2009-2010, תשי"ע התקיימו פעילויות במסגרות הבאות:

בתי ספר יסודיים

השתלמויות לצוותים חינוכיים ב-14 בתי ספר יסודיים, ליווי יישום תכניות עם תלמידים ופעילויות במסגרת ועדות היגוי עירוניות. השנה לראשונה החל שילוב של שפת הדמוקרטיה בתהליך ההוראה של שני מקצועות ליבה – גיאוגרפיה ותנ"ך. נבנו יחידות לימוד ייחודיות וחדשניות המותאמות לשכבות הגיל הבוגרות בבית הספר היסודי. תהליך זה יועמק גם בתשע"א.

נמשכה הטמעת התכנית "ניהול דיאלוג פדגוגי, חברתי ורגשי בשפה אזרחית" שהותאמה לתהליך יישום רפורמת "אופק חדש" בבתי הספר היסודיים, במקביל להטמעת תכנית הדמוקרטיזציה. תכנית הדיאלוג הפדגוגי מתמקדת בתהליך שיוביל לכינון מרחבי דיאלוג שוויוניים ויוצרי שינוי בין הקבוצות השונות בבית ספר. תהליך שיתאפשר באמצעות הכשרת המורות ושיתוף פעולה חינוכי בין הגורמים המובילים תהליכי דיאלוג קיימים. תכנית הדמוקרטיזציה התחברה לנושאי הדיאלוג החינוכי בבית הספר בכך שהרחיבה אותו לדיאלוג שמשמעו שיח פתוח, הרחבת הנושאים לדיון בין מורים וילדים, מימוש חופש הביטוי, יצירת אחריות קבוצתית משותפת בתהליכים לפתרון בעיות, וקבלת החלטות בנושאים שונים.

בתי ספר תיכוניים

"אומה - או"ם היסטורי בהרצליה" - פרויקט חדש:

הפרויקט שולב במסגרת האירועים שהתקיימו בהרצליה במלאת 150 שנה להולדת הרצל. במסגרתו התקיימה סימולציה המשחזרת את עבודת **וועדת אונסקו"פ** אשר גיבשה את הנוסח הראשון לתוכנית החלוקה של ארץ ישראל בשנת 1947. השתתפו בפרויקט תלמידים ומורים מחמישה בתי ספר תיכוניים בהרצליה, כולל ביי"ס לילדים בסיכון (מפת"ן) וביה"ס למחוננים.

התלמידים המשתתפים בתוכנית חקרו ולמדו על וועדת אונסקו"פ. הם בחרו איזו מדינה הם רוצים לייצג ולמדו על כללי השיח באו"ם על מנת שיוכלו לפעול בהתאם. במסגרת כינוס בן יומיים הם קיימו שיח ודיון על עמדות המדינות במטרה להגיע להסכמה על נוסח החלוקה הרצוי בארץ ישראל. התוכנית לוותה בעבודת תחקיר מקיפה, כולל הפניות למסמכים, עדויות, תחקירים, סיורים בארכיונים ועוד. המורים המלווים והתלמידים נהנו מאוד מהחקירה המוקדמת ומהאירוע המסכם של הדיון על העמדות של המדינות.

סטודנטיות ממכללת סמינר הקיבוצים גם השתתפו בסימולציה כעדות והופיעו בפני חברי הוועדה כדי שאלו יוכלו להבין את סוגיית ארץ ישראל. חלקן ייצגו את אנשי הישוב היהודי בארץ, אחרות ייצגו את מדינות ערב, וקבוצות נוספות השתתפו בתפקיד הניצולים במחנות העקורים.

הכינוס נפתח בבתי הקפה בעיר. התלמידים הגיעו אליהם בלבוש פורמלי הנהוג באו"ם - חליפות ועניבות ופנו בין היתר לתושבי העיר בשאלה, אם היו מעורבים באיזה אופן באירוע ההיסטורי המדובר. ואמנם היו מבין קשישי העיר שאכן חוו את ביקור וועדת אונסקו"פ בארץ שסיפרו לתלמידים על הידוע להם. לפרויקט גויסה יקירת העיר אשר עבדה בזמנו עם הוועדה, והיא העניקה בטקס הפתיחה את כתבי המינוי לתלמידים. בטקס הסיום השתתפו ראש העיר (שהגיעה גם לפתיחה), שגרירי המדינות שהשתתפו בעבר בוועדת אונסקו"פ, תלמידים נוספים מחטיבות הביניים ומהתיכוניים, מורים והורים. בתום האירוע הביעו המשתתפים רצון עז להמשיך ולקיים את התוכנית.

תערוכה המציגה את עבודת ועדת אונסקו"פ הוצגה באולם הכינוס (קיימת גם כמצגת). האירוע זכה לכיסוי תקשורתי מרשים וכן להכרה באמצעות פרסים לתלמידים, למורים ולמדרשה. הוא התפרסם במקומונים של הרצליה, ברדיו ובטלוויזיה.

תכנית "דיאלוג דמוקרטי" בתיכון היובל ובמפתן ארז

מפתן ארז – בשנת הלימודים האחרונה מוקדש הדיאלוג הדמוקרטי בבית הספר לבדיקת התהליכים פדגוגיים בו בעין דמוקרטיה. הצוות החינוכי לומד על תהליכי ההדרה של הקבוצות אליהן שייכים תלמידי בית הספר, ועל הקשר בין תהליכים אלו להישגים הלימודיים ובעיות ההתנהגות של התלמידים. נבחנים תהליכי הדרה המתרחשים באמצעות תוכנית הלימודים, דרכי הערכה והטקסים

המתקיימים בו. המורים בבית הספר בדקו את הקשר בין המיקום החברתי שלהם לארצות מוצאם, וכן את הקשר בין ארצות המוצא של התלמידים למיקומם החברתי והלימודי. בית הספר משנה את אופני ההוראה בהתאם למסקנות הדיון החינוכי המתואר.

תיכון היובל – מתקיימות השתלמויות למורים בכל אחת מהשכבות בנפרד - י, יא' י"ב. ההשתלמות מלווה את אירועי בית הספר ואת תהליכי הדיאלוג המתקיימים. התחומים בהם דנים במסגרת הדיאלוג שונים משכבת גיל אחת למשניה. ואילו המיומנויות ועקרונות היסוד של הדיאלוג דומים בכל השכבות והם זוכים להעמקה ולהרחבה במשך השנים. הנושאים: הערכות וציונים, ימי הורים, טיולים, הכנה לצה"ל, שוויון בין המינים ועוד. המורים לומדים כיצד להפוך את הנושאים הנידונים רלוונטיים לחיי התלמידים, כיצד לעודד תלמידים להצטרף למעגל הדוברים, כיצד לפתח אצל התלמידים ראייה מורכבת וסובלנית לעמדות חבריהם, וכן להתאים את ההפעלות לקהלים שונים.

הרצאות:

בשנה האחרונה, במטרה להגביר חשיפה רבה יותר של התכנים והידע המקצועי הקיים במדרשה לקהלים חדשים במערכת החינוך, ניתנו הרצאות וסדנאות בפני פורומים שונים:

עירוני ה', תל אביב – הרצאה לפורום בית הספר בנושא זכויות וחינוך לדמוקרטיה.

עירוני א', תל אביב – הרצאה לפורום בית הספר בנושא זכויות אדם וזכויות אזרח.

שפ"י מחוז המרכז, משרד החינוך – הרצאה לפורום מורים ומנהלים בנושא "שיח האישי – בין השתקה להעצמה".

אגף לפיתוח סגלי הוראה, משרד החינוך חדרה - השתלמות יועצות חינוכיות בנושא שוויון בין המינים.

כנס מחנכים במכון מופ"ת - במסגרת תכנית שנתית של המכון "דיאלוג מצמיח פרח" ניתנו שתי הרצאות בנושא דיאלוג וזכויות לצוותי חינוך והוראה בכירים.

מכללת אורנים, הפקולטה למדעי החברה והרוח - הרצאה לסטודנטים לחינוך, בחלקם כבר עובדים בחינוך הפורמלי והבלתי פורמלי, בנושא "שוויון, זהות ושוניות". בהרצאה נבחנה השאלה - מתי יש להתייחס לתלמידים באופן שונה ומתי באופן שווה, על מנת לקדם את הישגיהם.

פעילויות ושיתופי פעולה עם ארגונים ומוסדות

סמינר לבני נוער בדוים – החברה למתנ"סים, דרום

במסגרת תכנית מצוינות של החברה למתנ"סים, המדרשה הוזמנה להעביר סמינר בנושא: "זהות ומנהיגות נוער בדוים" שהתקיים בחודש יולי 2010 במהלך שלושה ימים רצופים, בערד. השתתפו בסמינר כמאה בני נוער בגילאי 16-17, מחמישה ישובים בדוים שונים. ההרצאות והסדנאות עסקו בחמישה נושאים מרכזיים:

1. העקרונות הדמוקרטיים כבסיס למנהיגות המובילה שינוי חברתי בקהילה – זכויות, שוויון, חירות ושייכות, פרט וקבוצה וקידום שיח אזרחי. (העצמת פרטים וקבוצות מוחלשות).
  2. בירור שאלת הזהות האישית והזהות הקבוצתית והתמודדות עם דילמות העולות מהן.
  3. לימוד שיטות לפתרון קונפליקטים ויישומן.
  4. סוגים של מנהיגות בקהילה להובלת שינוי חברתי – מיפוי הצרכים של הקהילה, תכנון הפרויקט, עבודת צוות בשותפות, תהליכי קבלת החלטות דמוקרטית,
  5. תכנון פרויקטים בקהילה והתנסות בביצוע – סימולציות והצגת מודלים.
- המשוב לסמינר היה חיובי ביותר ובעקבותיו המדרשה הוזמנה להגיש הצעה לליווי והכשרה של אותן קבוצות נוער במהלך השנה, בישובים בהם מתגוררים.

מיזם משותף עם מוזיאון ארצות המקרא, ירושלים

זו השנה החמישית שמדרשת אדם שותפה להכשרת צוות מחלקת החינוך במוזיאון ארצות המקרא בירושלים. השנה, המשיכה המדרשה את ההשתלמות למדריכי המוזיאון בנושא "מיומנויות הנחיה ופתרון קונפליקטים". התכנית נבנתה במשותף עם נציגי המוזיאון. המפגשים עסקו: בהיכרות מעמיקה בין המדריכות, בבירור המיומנויות הנדרשות למדריכות מקצועיות בתחום המפגש, בקו-הנחיה, שיפור שיתופי הפעולה בין המדריכות וההשפעה שתהיה לכך על התלמידים, בבחינת ההדגשים עבור כל אחת מהקבוצות, הפלסטינית והישראלית, אילו תחומי אחריות וסוגי אחריות יש לכל אחת מהמדריכות לגבי התהליכים הקבוצתיים של הנפגשים, האם צריכה להיות חלוקת אחריות שווה, האם וכיצד משתקפים דפוסי היחסים בין המדריכות ביחסים בין התלמידים במפגשים.

מרכז רבין לחקר ישראל -

במסגרת יום עיון למפקדים וקציני צה"ל, הועברו סדנאות בנושא "מדינה יהודית דמוקרטית".

פעילות עם ארגונים פלסטיניים ובינלאומית

"אדם לאדם – אדם" - מפגשי עיתונאים צעירים ישראלים ופלסטיניים

מיזם שהתחיל בשנה קודמת (2008), במימון שגרירות קנדה בישראל והקונסוליה הקנדית ברמאללה ובשיתוף פעולה עם ארגון פלסטיני משכם F.G.H.A - Future Generation Hands Association. הפרוייקט מפגיש סטודנטים וצעירים ישראלים ופלסטיניים מתחום התקשורת במסגרת סמינרים בני שבוע בעקבה, ירדן. נושא הסמינרים הוא המדיה בצל הסכסוך בהנחיה משותפת של המדרשה ושל הארגון הפלסטיני.

בשנת תש"ע (נובמבר 2009) התקיים מפגש אחרון בסדרה של חמישה סמינרים, סה"כ השתתפו שמונים סטודנטים וצעירים, מחציתם ישראלים ומחציתם פלסטיניים. הסמינר, כקודמיו נמשך שבוע ימים בעקבה והיה מרתק ומאתגר למרות הקשיים. במהלך הסמינרים (כקודמיו)

המשתתפים למדו להכיר האחד את השני, עסקו בדילמות וקיימו דיונים עקרוניים בתפקידה של התקשורת בסכסוך, למדו שיטות לפתרון סכסוכים וניסו ליישם בקבוצה. המשתתפים הישראלים כתבו משובים מדהימים על התהליך שחוו, האופטימיות מחד והקושי שמפגשים אלו מעוררים בהם בדבר העתיד, מאידך. חלק מהמשובים פורסמו ביוזמת המשתתפים ככתבות בעיתונות המקומית והזרה, באתרי אינטרנט ובבלוגים.

"סביבה, קהילה ועתיד משותף" – מיזם משותף עם ארגון CDCD ממזרח ירושלים

מיזם משותף למדרשת אדם, ולארגון "המרכז לדמוקרטיה ופיתוח קהילתי" (CDCD (Center for Democracy and Community Development מירושלים. הפרוייקט התקיים במימון של המכון האמריקאי לקידום השלום בעולם USIP, וושינגטון. הפרוייקט שהחל במאי 2009, הפגיש בין 10 צעירים ישראלים ו-10 פלסטינים בעלי רקע או זיקה בתחום הסביבתי והקהילתי במטרה ליזום פרוייקטים סביבתיים בקהילה המקומית וליישמה. הפרוייקט כלל שלושה מרכיבים:

א. שלושה סמינרים משותפים – האחד התקיים בבית ג'אלה במשך ארבעה ימים רצופים כולל לינה בחודש יוני. השני התקיים באוגוסט במפגש וסיור בפרוייקטים קהילתיים העוסקים באיכות סביבה בירושלים. סמינר שלישי בן יומיים התקיים בבית ג'אלה, בנובמבר 2009. הסמינרים נועדו ללמידה הדדית והתנסות אישית וקבוצתית. במהלך התקיימו סדנאות והרצאות שעסקו בסוגיות של איכות הסביבה מנקודת מבט חברתית דמוקרטית, הכוללת ערכים כגון זכויות, אחריות הדדית ושוויון ושיטות לפתרון סכסוכים, באמצעותן ניתן להתמודד עם בעיות סביבתיות בדרך מקדמת ומאתגרת. לסמינרים הגיעו מרצים מומחים בתחום, ישראלים ופלסטינים כמו ח"כ ד"ר דב חנין, יו"ר קואליציית הארגונים הירוקים בישראל.

ב. בחירה וגיבוש פרוייקט סביבתי ליישום בקהילה – בתקופה שבין שני המפגשים (כשלושה חודשים), המשתתפים גיבשו פרויקטים סביבתיים אותם יישמו בקהילות השונות. התהליך לוה בדאלוג בין המשתתפים ובתמיכה של מנחי הסמינרים.

ג. כתיבת חוברת משותפת, בעברית ובערבית, המשלבת את הידע והפעילות החינוכית של המדרשה עם הידע וההדרכה של הארגון הפלסטיני באשר לתהליכי עבודה בשותפות בקהילה. החוברת יצאה לאור בשם: "קהילה סביבה ועתיד משותף – פיתוח חשיבה חברתית דמוקרטית בסוגיות של איכות הסביבה" – בעברית, ערבית ואנגלית.

כנס פורום ארגוני השלום הישראלי-פלסטיני

מדרשת אדם חברה בפורום ארגוני השלום, שנוסד ביוזמת מרכז פרס לשלום ומרכז פנורמה הפלסטיני, ומשתתפת במפגשים התקופתיים המתקיימים במקומות שונים. השנה, בכנס בפירנצה (פברואר 2010) שעסק בקשר בין קידום השלום לפעילות בתחום חינוך ותקשורת, השתתפה נציגת המדרשה. היא הציגה את מודל הסימולציה ההיסטורית "אונסקו"פ" שהתקיימה בהרצליה, כאמצעי לעיסוק בנושא במערכת החינוך.

